

Socialdepartementet

Begäran om yttrande av förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40),

Er beteckning: S2023/02794

Sammanfattning

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag och rekommenderar starkt att de genomförs. Länsstyrelsen betonar att alla åtgärder ska genomföras med barnets bästa i fokus och i nära samarbete med relevanta aktörer på regional och nationell nivå. Centrala delar från betänkandet som Länsstyrelsen önskar lyfta fram är:

- **Ratificering** av det tredje tilläggsprotokollet. Det är en naturlig del, och en förutsättning, för en fullgod implementering att Sverige ratificerar det tredje tilläggsprotokollet i barnkonventionen. *Länsstyrelsen tillstyrker ratificeringen* av det tredje tilläggsprotokollet i barnkonventionen.
- **Förbättra barns möjligheter att få deras rättigheter tillgodosedda** samt öka kompetens och kunskap om hur man informerar barn om komplexa processer. *Länsstyrelsen ställer sig positiva till förslaget* om att få ett särskilt uppdrag att bistå kommuner och regioner i deras arbete med att göra verksamheterna kända, tillgängliga och anpassade för barn.
- **Oberoende barnombud** som ska bedrivas i regi av civilsamhällsorganisationer. Utredningen förslår att det på sikt ska finnas oberoende barnombud i varje län, men att etablerandet av barnrättsbyråer bör ske stegvis och inledas med försöksverksamheter från och med första halvåret 2025. *Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.*
- **Tid och finansiering.** Det betonas att det krävs både tid och resurser för att garantera hög kvalitet i arbetet. Länsstyrelsen

delar bilden men ställer sig kritiska till att den föreslagna finansieringen är tillräcklig.

Länsstyrelsens yttrande

Ratificering

Rekommendationer som lämnats av FN:s Barnrättskommitté i *Concluding Observations 2023: Kommittén rekommenderar att konventionsstaten för att ytterligare stärka barns rättigheter ansluter sig till det fakultativa protokollet om ett klagomålsförfarande.*¹

Länsstyrelsen anser att det är en naturlig del, och en förutsättning, för en fullgod implementering att Sverige ratificerar det tredje tilläggsprotokollet i barnkonventionen.

Länsstyrelsen tillstyrker därför förslaget i utredningen.

Förbättra barns möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda

Länsstyrelsen ställer sig positiva till förslaget om att få ett särskilt uppdrag att bistå kommuner och regioner i deras arbete med att göra verksamheterna kända, tillgängliga och anpassade för barn. Länsstyrelsen välkomnar tydlighet kring uppdraget och de medel som kommer ges för genomförande av uppdraget. Länsstyrelsen bedömer att uppdragen till behöver en utvecklad samordning med Sveriges Kommuner & Regioner (SKR), Socialstyrelsen och Barnombudsmannen (BO). Uppdraget är kompatibelt med det barnrättsuppdrag Länsstyrelsen redan har och rimmar väl med det som står i 2024-års regleringsbrev².

I utredningen föreslås det att Domstolsverket får i uppdrag att redovisa det arbete som bedrivs och de åtgärder som vidtagits i domstolarna för att utveckla barns möjligheter till delaktighet, information och ett bra bemötande i domstolsprocesser där barn är part eller på annat sätt berörs av domstolsförfarandet³.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget i utredningen.

Oberoende barnombud

I utredningen har samtal genomförts med 34 barn och unga i åldrarna 15 till 25 år. Varav 30 flickor och fyra pojkar. Länsstyrelsen saknar resonemang kring könsfördelning samt hur urvalet har gått till⁴. Utredningen lyfter att majoriteten av de klagomål som framförts i

¹ Concluding Observations 2023 (svensk översättning). S. 15.

² Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Länsstyrelserna. Punk 13. S. 9.

³ SOU 2023:40 s. 40.

⁴ SOU 2023:40 s. 99.

klagomålsärenden till barnrättskommittén gäller asyl- och migrationsområdet⁵. Enligt Migrationsverkets siffror gällande könsfördelningen mellan pojkar och flickor som är förstagångssökanden, är pojkar i majoritet⁶. Det är viktigt att barn och unga får ett jämlikt stöd.

Ett dilemma som tas upp i utredningen är den personalomsättning inom socialtjänsten som barn drabbas av som leder till förtroendebrister och känsla av hopplöshet. Med konsekvens att dessa barn i tidig ålder tappar förtroende för myndigheter och de system som ska finnas för att säkerställa barnets bästa⁷. Då förslagen i betänkandet riktar sig främst till barn utan vårdnadshavare, eller andra vuxna i sitt nätverk, är det viktigt med adekvat finansiering av barnombud för att kunna säkerställa förtroende och kontinuitet kring ett barn. Ett långsiktigt ansvar för barnets bästa. Utredningens förslag bidrar till demokrati och implementering av barnkonventionen, samt kan leda till ökad tillit mellan enskilda och myndigheter. Utredningen förslår att det på sikt ska finnas oberoende barnombud i varje län, men att etablerandet av barnrättsbyråer bör ske stegvis och inledas med försöksverksamheter från och med första halvåret 2025.

Länsstyrelsen tillstyrker detta förslag.

Socialstyrelsen föreslås bli ansvarig myndighet för beslut om bidrag till barnombuden och att de i dialog med Barnombudsmannen och länsstyrelserna ska samordna och utvärdera försöksverksamheterna med barnrättsbyråer som bedriver verksamheter med oberoende barnombud. *Länsstyrelsen tillstyrker förslaget* och betonar vikten av en plan för uppföljning och utvärdering under tiden med försöksverksamheten för framtida verksamheter. Länsstyrelsen bedömer att försöksverksamheterna behöver ha kunskap om samt implementera en god rutin för hur man genomför barnkonsekvensanalyser.

Tid och finansiering

När det gäller tidsplanen för Länsstyrelsens roll är det viktigt att klargöra om den ska integreras som en del av det ordinarie barnrättsuppdraget efter de första två åren. Detta behöver specificeras för att undvika missförstånd och säkerställa ett smidigt genomförande av uppdraget. Länsstyrelsen välkomnar längre tidsram, helst tre till fyra år, då det skulle behövas för att säkerställa att kommunerna och regionerna får det nödvändiga stödet.

⁵ SOU 2023:40 s. 260.

⁶ <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Asyl.html>

⁷ SOU 2023:40 s. 614.

Utredningen betonar att det krävs både tid och resurser för att garantera hög kvalitet i arbetet, vilket i sin tur kan leda till positiva samhällsekonomiska effekter. Länsstyrelsen delar åsikten att detta mål kan uppnås, om de ekonomiska aspekterna är i linje med ambitionen i utredningen. Länsstyrelsen bedömer att 2 miljoner kronor under två år (1 miljon per år) till Länsstyrelsens arbete inte är tillräckligt med resurser för att genomföra uppdraget i relation till det arbete som krävs.

Författningsförslag (Kap 1 i SOU 2023:40)

Det är positivt att författningsförslagen rör sig i samma riktning mot att öka informationsansvaret gentemot barn, hänsyn till deras individuella förutsättningar för att ta emot och förstå information. Samt att säkerställa deras rätt till offentligt biträde. Genom dessa förslag stärks möjligheten för enskilda barn att göra sin röst hörd och hävda sina rättigheter. Det är viktigt att notera att det finns en önskan om att tydligare betona ansvaret gentemot barn med funktionsnedsättningar och särskilda behov av anpassat stöd. Genom att lyfta fram detta ytterligare skulle det bidra till en ännu mer inkluderande och rättvis lagstiftning som tar hänsyn till alla barns unika behov och förutsättningar.

Länsstyrelsen välkomnar de ändringar som författningsförslagen kommer med.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anneli Hulthén med Helene Hansen som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Therese Rolfsdotter, strateg mänskliga rättigheter, och Sara Lhådö, enhetschef, medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

